

מלון יקרון והיהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִילְתָּא חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאֲוֵרֵייתָא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ברכת העשירות ושמירה שתהיה העשירות לטובה

הון ודואג בשמירתו, וגם אינו עושה נדבה, ואינו מרחם על העניים, לא מאכיל ולא מלביש.

וסימן הנקמה, שיהיה בעל הממון מזיק לאחרים בממונו, ומתגאה בו, ואינו עושה בו צדקה, וטרוד בו להתענג וכו', ולא ישלם ממנו חוק הקדוש ברוך הוא, על זה נאמר 'עושר שמור לבעליו לרעתו'.

לכן נצרכת השמירה שלא יהיה לו העושר להזיקו גם לאחר שיברכך ה' בממון, כדי שיוכל להשתמש בעושר לטובה ולברכה.

קע"ו פסוקים בפרשה כנגד הקליפה הגדולה 'צפו'

נמצא אפוא כי חלק עיקרי בברכה הוא השמירה מן המזיקים, ומה נאה הוא הדבר שיחד עם ברכת התורה הנזכרת בפרשה זו נוסף עליה גם שמירה מן המזיקים שאף היא נזכרת ומתעצמת בשבת זו שלאחר חג השבועות. דהנה, בפרשתנו ישנם קע"ו פסוקים, וביאר הרה"ק רבי דוד מסקווירא ע"ה: כתיב (בראשית לו טו) 'אלה אלופי בני עשו וגו' אלופי צפו'. והנה ידוע שהקליפה היותר גדולה מכל האלופים של עשו הוא האלופ' צפו'. ואיך אפשר להמתיקו, זה ע"י 'פרשת נשא' שהיא הפרשה היותר גדולה שבתורה שיש בה קע"ו פסוקים כמנין הגימטריא של 'צפו', וע"י 'מזמור קי"ט' שהוא המזמור היותר גדול בתהלים שגם בו יש קע"ו פסוקים, וע"י 'מסכת בבא בתרא' שהיא המסכתא היותר גדולה שבש"ס שיש בה קע"ו דפים, כולם מכוונים על הקליפה של 'צפו' שבגימטריא קע"ו, ועל ידיהם יכולים להמתיק הקליפה הגדולה הזו.

אם כן מלבד הברכה האמורה בפרשה 'יברכך' בממון 'וישמרך' מן המזיקים, נוסף עליהם השמירה מהקליפה הגדולה ביותר ע"י פרשתנו שיש בה קע"ו פסוקים. וכל זה ניתן להעמיס במה שאמרנו שהטעם לקריאת פרשת נשא לאחר שבועות היא כדי שתחל שנה וברכותיה, כי אכן גדולה פרשתנו בברכות שבה.

יְבָרְכֶךָ ה' וַיְשַׁמְרֶךָ (ו, כד).

כדי לעמוד מהי הברכה שזוכים לה ישראל בשבת זו, יש לעיין מה אמרו חכמים ודרשו בברכת כהנים. דהנה אמרו חז"ל (במדב"ר יא ה) 'ברכך ה' בממון ו'ישמרך' מן המזיקין, והקשה רבי יחזקאל משינאווא ע"ה (ד"ה יברכך) הרי את השמירה מן המזיקין נצרכים טרם בוא הממון שיצליח בעסקיו ולא יעמדו לו מזיקים בדרכו, מדוע נכתב בהיפך הסדר המסתבר. ותירץ, כי שנינו בדברי קדשו של שלמה המלך ע"ה (קהלת ה יב) 'עושר שמור לבעליו לרעתו', כלומר, יתכן שכל העושר

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

ברכת השבת הסמוכה לחג שבועות

כח חג השבועות נשאר בשבת שלאחריה

בקרב קדושים ובלשון חסידים התקדשה והתייקרה שבת זו ביתר עוז ותעצומות, והיו מטעימים זאת בלשון האידיש 'שבת נאך שבועות'. שיש לתיבת 'נאך' שתי אפשרויות להיגוי, האחת 'נאך' בקמ"ץ רפויה שפירושה 'אחרי', והאפשרות השניה 'נאך' בקמ"ץ דגושה שפירושה 'עוד', ורמז יש בכך, כי שבת 'אחרי' שבועות מלבד גדולתה העצמית, יש בה עדיין מכח חג השבועות, נמצא כי היא 'עוד' שבועות, שעדיין יש בה את כוחות היום הגדול של מתן תורה.

קוראים בה פרשת נשא כי בפרשה נאמרו עניני ברכה ולרמוז 'תחל שנה וברכותיה'

ברוב השנים נקראת פרשתנו פרשת נשא בשבת שאחר שבועות*, ונאמרו בזה כמה וכמה טעמים לשבח. הרב מקוויג'לוב ע"ה כותב (ארץ צבי נשא), נראה לומר כי שבועות הוא כמו ראש השנה כמו שאמרו בגמרא (מגילה לא): עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן (ר"ה טז). 'ובעצרת על פירות האילן'. ולכן אמרו שם שקודם שבועות קוראים פרשת התוכחה כדי ש'תכלה שנה וקללותיה'. אם כן בדרך דרש ניתן לומר כי השבת שאחר חג השבועות מסמלת את תחילתה של שנה חדשה ולכן קוראים פרשת נשא שנאמר בה ברכת כהנים כדי ש'תחל שנה וברכותיה'.

א. וניתן בשלחן ערוך (או"ח סי' תכח ס"ד) הסימן לסדר הקריאה 'מנו ועצרו', ופירש בו"ז (שם סק"ג) דפרשת 'במדבר' שהוא מנין בני ישראל קודם עצרת. והטעם הוא כי אמרו חז"ל (מגילה לא): להקדים פרשת קללות של בחוקותי קודם עצרת החשובה כראש השנה, כדי שתכלה שנה וקללותיה, ובקשו להפסיק בקריאת פרשת במדבר בין פרשת התוכחה ליום הדין (פרי מגדים שם).

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

נתינת צדקה היא העצה הטובה ביותר לשמור את ברכת העשירות

בדרום. שצד צפון הוא צד שמאל, והרוצה להעשיר יצפין הכוונה שיתן את הנקודה של השי"ן בשמאל, שיתן מעשרות וכך יעשיר.

ואפשר לומר כי על זה אמרה תורה (דברים יז י"א) 'ושמרת לעשות ככל אשר ירוך וגו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, וברש"י כתב מחז"ל: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. דהיינו, אפילו אם יאמרו שבמקום עשירות יהיה לו לאדם רק מעשר שהוא בשי"ן שמאלית, עם כל זה שמע לדבר אשר ירוך. אבל באמת חכמים אומרים 'על שמאל' דהיינו נתינת המעשר 'שהיא ימין' שממנה יגיעו לעשירות שהיא בשי"ן ימנית.

כשדואג שלאחרים יהיה כל צרכם זוכה לנשיאת פנים

לאחר שיתברך בברכת 'ברכך' בממון, 'וישמרך' מן המזיקין, יזכה לנאמר בהמשך הברכה 'ישא ה' פניו אליך', שכן מובא בגמרא (ברכות כ:): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם, כתוב בתורתך (דברים יז יז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (שם ח י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה.

וכבר תמהו, במה נתייחדה מצוה זו, הרי יש כמה וכמה מצוות שישראל מקיימים בהידור ומחמירים בהם. ופירש מהר"ם שי"ש שיש בזה דבר ייחודי שאין בשום מצוה, והוא שאמנם מדקדקים ומחמירים על עצמם ואפילו באכילת כזית וכביצה מברכים ברכת המזון, אך כל זה רק 'על עצמם', אך בנוגע לאחרים אינם מסתפקים בכזית וכביצה וכאשר מדובר להשביע נפש רעבה ולעזור לשני נותנים הם בשפע רב עד כדי שביעה. משכך זכות זו שנותנים לאחרים היא זאת שבשלה זוכים לנשיאת פנים, וכפי שאמרנו שבנתינה לאחרים מקבלים בכפל כפלים משמים.

אפילו מעט מהם משפיע על כל העיסה מאחר שיש בהם כח חזק אפילו שהם מועטים בכמותם, וכמו כן הוא גם בעניין הצדקה שאדם נותן מעט מממונו מעלה המעט הזה את כל ממונו ונותן בו שמירה מעולה.

ברכת העשירות מתרבה ללא גבול לנותן צדקה מממונו

רמז נוסף יש בפרשתנו לכך שגדול כח נתינת מעשר שמשפיע ברכה ועשירות גדולה, כפי שרמזו הרה"ק רבי ברוך ממעזיבון ע"ה (בוצינא דנהורא) בפסוק (ז יד) 'כף אחת עשרה זהב מלאה', ופירש, כי אם אדם נותן כף אחת מעשרה כלומר נותן מעשר, אזי מתקיים בה זהב מלאה שנתנית הכף משפיעה עליו שאותה היד תהיה מלאה זהב, וכאן רמז לן באורייתא בפירוש כי המעשר מועיל לעשירות.

צא ולמד מה שכתב בשפתי צדיקים לתלמידו המובהק של מרן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה (ראה ד"ה עשר), כתוב במעשר (דברים יד כב) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך' ודרשו בגמרא (שבת קיט.) 'עשר' בשביל שתתעשר'. והנה ההבדל בין עשר שפירושו עשירות לבין עשר של מעשר הוא בנקודה של שי"ן אם ימנית או שמאלית, ונתנו סימן במה שאמר אברהם אבינו ע"ה ללוט (בראשית יג ט) 'אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה', אם אתה תקבע את הנקודה על 'עשר' בצד שמאל דהיינו שתתן מעשרות, אני אשים הנקודה של 'עשר' בצד ימין ואשפיע עליך עשירות ורווחה, שאתה תהיה הבעל הבית שבידו נשאר הכסף ואני אהיה הכהן כביכול שתתן לי מעשר. אבל 'אם הימין' אם תשים את הנקודה בימין השי"ן, כלומר שתדאג רק לעושר, 'ואשמאילה' אכביד עליך עול המיסים והארנונות ואז על כרחך תתן מעשרות למיסים וכיוצא בזה.

באמצעות ביאור זה דורש שם מה שאמרו בגמרא (ב"ב כה:): אמר רבי יצחק, הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך, שולחן בצפון ומנורה

ואיש את קדשיו לו יהיו (ה י).

עצה טובה ויסודית לשמר ממנו מן המזיקים כתובה בפרשה זו והיא מה שכתוב 'ואיש את קדשיו לו יהיו' (ה י), וכתב רש"י: ומדרש אגדה 'ואיש את קדשיו לו יהיו', מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותן, 'לו יהיו' המעשרות, סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות. 'איש אשר יתן לכהן מתנות הראויות לו 'לו יהיה' ממון הרבה, ע"כ. הרי לנו עצת תורתנו הקדושה כיצד יכול אדם לשמור ממנו שלא יוזק ועוד שתהיה בו ברכה, והיא שיתן האדם משלו מעשרות.

על כל אחד לדעת שנתנית הצדקה ועשיית מצוות ה' באמצעות כספו לא רק שאינה מחסרת מממונו כלום עוד הם הנותנים שמירה וברכה לממונו, וכמסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ע"ה שברך לאדם שיתעשר, וילך האיש וילך וגדל עד כי גדל מאוד שזכה לעשירות מרובה. שאלו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה הכיצד משפיעה ברכתך עשירות גדולה כל כך, ילמדנו רבינו ואשפיע גם אני למבקשים ברכתי. אמר לו רבי מנחם מנדל, האמת כי ברכתי אותו בעשירות סתם, אך הוא עצמו גרם במעשיו שיתעשר בלי גבול, שהלך ונתן ממנו לצדקה ולמצוות ללא גבול, וקיים מה שרמז בעל הטורים בתיבת 'ונתנו' (שמות ל יב): אם תקראנה למפרע יהיה גם כן 'ונתנו', לומר לך מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום. כיון שכך קיבל מן השמים מידה כנגד מידה והתעשר בלי גבול.

עוד הובא מהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה (ראה באגרא דכלה ד"ה וישמרך) שפירש תיבת 'וישמרך' מלשון 'שמרים', שכמו שהשמרים מעלים את כל העיסה מעלה אחר מעלה, כן יעלה אותך ה' יתברך ע"י תורתך ועבודתך מעלה אחר מעלה בעולמות העליונים ובהשגה אחר השגה. ובדבריו נוכל לומר אחר שראינו כי 'וישמרך' היא השמירה הבאה בכח הצדקה שנותן בלב שלם, כי בשמרים

כפרת הנזיר

ולעמוד בקבלתו, נמצא אם כן שאדם זה הוא כעיר פרוצה בלי שומר, וזה גרם לו לאסור על עצמו איסורים חדשים ולגרום שיתגרה בו יצר הרע, כי כל דבר הנדור יצרו תוקפו ביותר.

ובזה מבאר הכלי יקר הטעם שצריך הנזיר להביא קרבן אם נטמא שלא בכוונה בטומאת מת, והקשינו שהרי לא חטא בכך ומדוע מתחייב להביא חטאת, אלא לפי שגירה בעצמו את היצר הרע על כן צריך להתכפר בקרבן, ועל דרך שאמרו בירושלמי (נדרים פ"ט ה"א) לא דיך מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים, כי בעצם קבלת איסורים על עצמו הרי הוא מגרה את היצר להכשילו.

ג. כפרת הנזיר על שמנע עצמו מעבודת ה' בשמחה

עוד הוסיף לבאר בכלי יקר שהכפרה היא על 'שציער עצמו מן היין' (תענית יא.), היינו שעבד את ה' מתוך צער ולא מתוך שמחה, כי אם היה שמח בנזירות זו בודאי היה עולה בידו להימנע מן הטומאה, וכיון שהיתה עבודתו מתוך עצבות הרי זה מורה על חיסרון בעבודתו, כי השמחה תעיד על שלימות הנפש במעשיה והעצבות סימן לחיסרון, ועל עצבות שפגמה בעבודתו צריך להביא קרבן לכפרה.

ד. כפרה על שלא הגינה צדקותו על סביבותיו

ובמשך חכמה כתב, שהקרבן בא לכפר על שמת אדם בקירבת הנזיר, ועל דרך שמצינו (מכות יא.) שבמיתתו של כהן גדול יוצאים הרוצחים מעיר מקלטם, והטעם הוא, כי היה לו להגן בזכותו שלא יהרגו בני אדם בדורו, וכיון שלא התפלל עליהם נתלתה כפרת הרוצחים במיתת הכהן הגדול. וכך הוא הדבר גם בנזיר שקדושתו גדולה כקדושת כהן גדול, והיה לו להגן בזכותו שלא ימות אדם בשכונתו, וכיון שלא הועילה זכותו שהרי נגרמה לו טומאת מת, על כן מוטל עליו להביא קרבן כפרה על כך.

לאדם לקיימם ולהתגבר על היצר הרע, לפי שכשהתורה צייתה אותו לקיימם נתנה לו כח שיוכל לעמוד נגד יצרו הרע, וכמו שבדבר ה' נבראו שמים וארץ (תהלים לג ו) כן יש כוח כדיבורו לסייע ביד האדם לקיים מצוותיו, ואפילו גדרות וסייגים שגזרו עלינו חכמים הרי יש בכוחם ובכוח תורתם לסייע ביד ישראל לשמור גזירותיהם, והם גם שיערו ברוחב דעתם כמה בכוח בני ישראל לקבל על עצמם גדרים וסייגים. והנה המוסיף להחמיר על עצמו בדברים המותרים הרי הוא נכנס בחשש 'בל תוסיף' על מצוות ה', כי כל דברי התורה מסודרים בסדר נכון ומתוקן בלי שום תוספת או חיסרון, כמו שכתוב (קהלת ג יד) 'כל אשר יעשה האלקים הוא יהיה לעולם, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע'. וכן יש לרמוז בלשון התפילה הנאמרת קודם הכניסה לסוכה 'לחסות מזרם וממטר', 'זרם' אותיות רמ"ז ו'מטר' אותיות רמ"ט, כי מצוות התורה ניתנו במנין מדוקדק רמ"ח, ועל מנין זה אין להוסיף ואין לגרוע, וזהו שרמזו כאן להיזהר הן מגירעון במצוות שלא להעמידם על מנין 'זרם', וכן שלא להוסיף עליהם בחומרות יתירות כדי שלא להרבות מנינים כמנין 'מטר'.

עוד יש לדעת כי כאשר האדם מקבל על עצמו איסורים חדשים שלא צייתה אותו התורה, לא תורה שבכתב ולא תורה שבעל פה, אין לו סיוע לכך מלמעלה אם לא יחידי סגולה שבדור, וצריך להיות ראוי לעמוד כנגד היצר הרע בזכות עצמו, ואם אין בו כח לעמוד במה שקיבל על עצמו הרי הוא מגרה בעצמו את היצר הרע לחינם. ובודאי אם בכוחו לגדור עצמו בלי קבלת נדר קדוש יאמר לו, אבל מי שגודר עצמו בנדר אינו עושה כן אלא משום שאין בו כוח להגביל עצמו, ולכן הוא מתחכם לאסור הדבר על עצמו כדי להתאמץ

קרבן כפרה - על מה

וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעַ פְּתָאִם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוּ וּגו'. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה וּגו'. וְכָפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא (ו ט-יא).

נזיר שמת עליו מת בפתע פתאום מצווה להביא קרבן לכפרה. וצריך להבין מה חטאו של הנזיר והרי לא נטמא אלא באונס, ומדוע עליו להביא קרבן על שנאנס ונטמא. לביאור הדברים נדרשו כמה וכמה ממפרשי התורה, ואנו נביא קצתם בבחינת 'תן לחכם ויחכם עוד, הודע לצדיק ויוסף לקח' (משלי ט ט).

א. כפרה על שלחנם ציער עצמו ולא היתה כונתו שלימה

באלשיך הקדוש כתב, שבאמת כל מעדני העולם נבראו כדי שיהנה מהם האדם, ורק אם מתכוון האדם לסגף עצמו כדי לכפר עוונותיו אזי כוונתו רצויה, ונחשב לו מיעוט חלבו ודמו כקרבן על גבי המזבח. אך כל זה רק אם זכה להשלים נזירותו בטהרה, אז הוא זוכה שייחשב לו העינוי כעבודת ה', אבל אם לא זכה להשלים את הנזירות כיון שנטמא באונס, אין העינוי חשוב לו כקרבן ונמצא שלחנם ציער עצמו מן היין, ועל כך צריך להביא קרבן כפרה. ואפשר להוסיף ולבאר עוד, שהמענה והמסגף עצמו צריך שתהיה כוונתו לשמים, ואם זכה להשלים נזירותו בטהרה הרי זה סימן שנרצתה כוונתו ומן השמים סייעו בידו שלא תבוא טומאה על ידו, אבל אם נטמא באמצע הנזירות נודע הדבר שלא היתה כוונתו הראשונה כראוי ולכן לא זכה להינצל מן הטומאה, ומשום כך הוא צריך לכפרה על שציער עצמו מן היין, כי לא נהג כשורה בנזירותו שלא היה לו להימנע משתיית יין אם לא היתה כוונתו שלימה.

ב. כפרה על שהוסיף על מצוות התורה וגרם בכך גירוי היצר

בטרם נבוא אל הביאור נקדים המובא בספרי קודש, בכל מצוות התורה יש כח

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

